

SLU Centrum för naturvägledning, CNV

NV-06766-23 CNV omvärldsbevakning rapport 2:2024

Att kommunicera biologisk mångfald

En sammanställning och nulägesanalys av goda exempel.

Denna rapport ger en lägesbild över initiativ som strävar efter att öka kunskap och engagemang för biologisk mångfald i Sverige och internationellt. Den innehåller en exempelsamling och en analys av initiativens huvudsakliga inriktningar.

Rapporten har tagits fram av The New Division på uppdrag av SLU Centrum för naturvägledning, december 2024

Sammanfattning

De allra flesta initiativen för kommunikation om biologisk mångfald fokuserar på bevarande och återställande. Många initiativ har fokus på beteendeförändringar genom att uppmuntra till olika konsumtionsbeteenden. Det finns även många initiativ som kommunicerar genom utbildning och information. Det handlar ofta om att berätta om den biologiska mångfaldens betydelse för människan. Detta sker främst inom format som skolutbildningsmaterial, sociala medier och dokumentärer. Det förekommer även en hel del insatser riktade mot politiker i syfte att påverka beslut och lagstiftning som är mindre synliga för allmänheten.

Det är väldigt ovanligt att man kommunicerar kopplingen mellan olika perspektiv och frågor. Få initiativ har ett systemövergripande fokus. Det är även relativt ovanligt att lyfta människors relation till naturen. Det behövs fler insatser i urbana miljöer. Att möta människor som inte redan är invigda, och möta dem där de är. Även talespersoner som attraherar nya målgrupper på ett språk och med berättelser som når dem, är viktiga faktorer. Det är generellt ett relativt akademiskt språk som används inom alla dessa insatser. Ofta väldigt texttungt och på ett sätt som kräver att man redan är intresserad och ganska insatt i ämnet. Avsaknaden av kommunikation och insatser som rör sig till grupper som kanske inte ännu är insatta är tydlig.

Bakgrund

FNs räddningsplan för biologisk mångfald som antogs i december 2022 är en bindande internationell överenskommelse som kräver åtgärder i alla länder för att värna naturen och den biologiska mångfalden. Inom EU har Naturrestaureringsförordningen beslutats 2024. Den kräver genomgripande handlingsplaner i alla länder för att nå målen. Åtgärderna kräver kunskap, delaktighet och aktiv handling i hela samhället.

Inom Naturens år-nätverket planeras "Naturlyftet", en gemensam satsning för att bidra till öka kunskap och engagemang för natur och biologisk mångfald genom kommunikation och insatser för folkbildning, utbildning och praktiska aktiviteter. Rapporten togs fram för att få en överblick av andra initiativ på området.

Inriktning

Denna omvärldsanalys fokuserar på initiativ, projekt och organisationer som kommunicerar biologisk mångfald på olika sätt. Det kan både handla om kunskapsspridning inom själva sakfrågorna, men även att medvetandegöra varför biologisk mångfald är avgörande för vår överlevnad och vår relation och vårt ansvar för upprätthållandet för densamma. De mest inspirerande och nytänkande initiativen har beskrivits nedan. Fokus har legat på initiativ som tros nå breda målgrupper.

Innehållsförteckning

Exempelsamling.....	3
The Nature Conservancy	3
Reverse The Red	3
Nya pedagogiska verktyg, Kristianstad vattenrike.....	3
Supported by nature	4
Projects for nature	4
One Planet Network	4
CBD – Communication, Education and Public Awareness Programme.....	5
Love not Loss	5
Planet Earth Games	5
Nature is speaking.....	6
Native Squared.....	6
Naturkunnig	7
Vildriket.....	7
Övriga exempel.....	8
Andra exempel (i Sverige)	8
Andra exempel (internationellt)	8
Sammanfattande analys	9
Vad kommuniceras det mest av?	9
Vad kommuniceras det mindre av?	9
Hur kommunicerar man mestadels?	9

Exempelsamling

The Nature Conservancy

Internationell NGO

Fokus: Skydd, och finansiering inom biologisk mångfald + klimat

En av världens största miljöorganisationer med över en miljon medlemmar. De arbetar med bevarandefrågor i 81 länder. Organisationens mission är att bevara land och vattenmiljöer som är avgörande för liv. Man har ett relativt systemövergripande förhållningssätt med fokus på biologisk mångfald, klimat och även inkludering av mänskliga rättigheter/ursprungsbefolkningar. De uppger att de ligger i framkant globalt vad gäller storskaligt skydd och finansieringsmöjligheter.

Reverse The Red

FN/IUCN

Fokus: Kunskap, samarbete, konkreta verktyg

Reverse the Red är en del av IUCN, dvs världens största naturvårdsorganisation. Inom Reverse the Red uppmuntrar man till strategiska åtgärder och optimism för att säkra arternas och ekosystemens överlevnad.

RtR drivs utifrån optimism, evidensbaserad och samarbete. Man menar att när man samlar sin gemensamma kunskap och arbetar tillsammans med lämpliga verktyg kan vi tillsammans rädda arter. Med fokus och passion kan vi bli den första generationen som stoppar minskningen av den biologiska mångfalden.

Reverse the Reds strategi syftar till att arbeta med olika partners runt om i världen för att mobilisera nationella nätverk, stärka och motivera olika samhällen att känna hopp och vidta åtgärder för att skydda den biologiska mångfalden, samt skapa en plattform som underlättar integrationen av verktyg som kombinerar mätningar av framsteg och prioriteringar för att bidra med mening.

Nya pedagogiska verktyg, Kristianstad vattenrike

FN/UNESCO (biosfärprogrammet)

Fokus: Pedagogiska verktyg för högstadium, gymnasium och lärarutbildningar

För att utveckla nya vägar till barns och ungas nyfikenhet och förståelse av naturen, vad ekosystemtjänster är och hur vi människor är beroende av naturen så har Kristianstad vattenrike tagit fram olika pedagogiska verktyg. Målet är att få deltagarna att upptäcka, undersöka och öka förståelsen för ekosystemtjänster ute på plats i naturen. Verktygen är främst till för grundskolans högstadium, gymnasieskolor och på lärarutbildningar

Vattenrikesnunnan är ett redskap för att ta reda på hur t.ex. en bäck mår och vilka värden och nyttor ett vattendrag har. Man lär sig förstå att människan förändrar sin omgivning på ett sätt som ofta varit dåligt för djur, växter och också människan själv.

[Östersjökompassen](#) är ett annat sådant verktyg där man kan poängsätta Östersjöns ekosystemtjänster.

[Uteklassrum Östersjön](#) är en lärarhandledning och fältmaterial riktad främsta till elever och lärare i grundskolan. Rent konkret samlar deltagarna in material, lär sig sortera och lära sig om olika arter, förstå anpassning och sammanhang.

Supported by nature

UNESCO/Biosfärprogrammet.

Fokus: Höja kunskapen om naturbaserade lösningar inom Östersjöregionen genom "learning sites"

Supported By Nature är ett av Biosfärprogrammets största projekt just nu. Syftet är att visa hur naturbaserade lösningar kan bidra till en mer hållbar östersjöregion. Genom att visa på konkreta lösningar på 17 olika platser runt Östersjön hoppas man kunna bidra till att naturbaserade lösningar tar större plats i projektering och planering samt förvaltning av land och vatten. Dessa 17 områden blir fysiska "learning sites" där samverkan mellan kommuner, forskare, civilsamhälle, medborgare och andra intressegrupper är avgörande.

Fokus för dessa platser är:

- Multifunktionella våtmarker
- Livsmiljöer i kustvatten
- Restaurering av vattendrag

Projects for nature

Storbritannien

Fokus: Kopplar samman projekt, finansiärer och individer som vill bidra till naturbevarande projekt

Projects for nature är en rörelse som kopplar samman företag och andra finansiärer för att samfinansiera biodiversitetsprojekt. På deras digitala plattform kan man läsa om olika projekt och finansiera dem. Plattformen kopplar samman finansiärer, projektorganisationer och individer som vill engagera sig.

Alla som är involverade i Projects for Nature tar ett kollektivt ansvar för att hjälpa naturen att frodas. För att skydda initiativets trovärdighet krävs att alla som deltar uppfyller olika typer av kriterier.

One Planet Network

One Planet Network/UNEP

Fokus: Hållbar produktion och konsumtion

One Planet Network är en del av UNEP med fokus på hållbar konsumtion och produktion. Man arbetar utifrån nyckelorden "Get informed. Get Inspired. Get Going". Nätverket samlar praktiker, beslutsfattare, regeringar, näringsliv, akademi och organisationer totalt 140 länder för att underlätta samarbete, samverkan och samordning för att öka vår samlade kunskap, effektivitet och påverkan.

Biodiversity and consumption toolkit

En del av arbetet är det kommunikativa då man anser att välriktad kommunikation är nyckeln för att nå resultat. Därför erbjuder man en kommunikativ verktygslåda som syftar till att öka medvetenheten om de förödande effekter som konventionella konsumtionsmönster har på naturen och att främja förändringar i konsumentbeteende, affärsmetoder och politik mot mer hållbara och miljövänliga lösningar. Den ger vägledning och verktyg för kommunikation om konsumtion och biologisk mångfald, inklusive färdigt informationsmaterial, exempel på god praxis och en kommunikationsguide.

CBD – Communication, Education and Public Awareness Programme

CBD/FN

Fokus: Kommunikation, utbildning, medvetenhet och relation till naturen.

Vår bristande förståelse och medvetenhet om varför biologisk mångfald är livsavgörande är ett av de allvarligaste hindren för klara hoten mot den biologiska mångfalden - hoten mot allt levande på jorden.

Konventionens program för kommunikation, utbildning och allmänhetens medvetenhet (CEPA) är därför ett viktigt instrument för att öka medvetenheten och därmed också insatserna och de politiska åtgärderna. Kommunikationen fokuserar på att bygga upp en relation till naturen och främja "kärlek istället för förlust". Programmet betonar också klyftan mellan medvetenhet och beteende.

Love not Loss

https://youtu.be/rrz8nxzo_nw?si=FXvW9sIRf1IWtsLB

Exploring mechanisms for promoting pro-biodiversity behaviours

<https://www.youtube.com/watch?v=oKrTkbwMOyg>

UEBT biodiversity barometer (2024) about consumers' biodiversity aspirations and expectations

<https://www.biodiversitybarometer.org/#uebt-biodiversity-barometer-2020>

Planet Earth Games

Storbritannien

Fokus: Utbildning och engagemang genom "gameification"

Planet Earth Games använder sport och andra aktiviteter för att utbilda inom klimat, välbefinnande och vår relation till naturen. De bygger sin förändringsteori på idrottens och den fysiska aktivitetens kraft i människors liv, och idrottens unika förmåga att mobilisera människor och visa vägen för sociala åtgärder.

Organisationen genomför evenemang, aktiviteter och upplevelser både på plats och online för tusentals människor i olika åldrar för att knyta an till naturen, delta i klimatåtgärder och förbättra sitt välbefinnande.

Grunden för deras arbete är:

- Förhållandet mellan människors hälsa och miljöns hälsa. Om människor har en bättre kontakt med den naturliga miljön är det mer motiverande att bevara miljön och skörda alla de välbefinnandefördelar som finns med att vistas i naturen.
- Hållbarhet är roligt! Det är roligt att både upptäcka och upprätthålla nya miljövänliga vanor
- Alla kan spela en roll - de uppmuntrar till förändring. De skäller inte ut människor utan inkluderar och är tillgängliga. De välkomnar alla att göra en positiv skillnad.

Nature is speaking

Conservation international

Fokus: Skapa känsla genom att bjuda in till naturens röst

Naturen är avgörande för allt liv på jorden. Därför syftar detta initiativ till att lyssna på naturen och att naturen inkluderas i samtalet. Budskapet är enkelt "Nature doesn't need people. People need nature".

Genom att låta kända personers röster ge naturen en röst genom starka budskap vill man skapa starka känslor för vikten av naturen och vårt beroende av den. Den konkreta kommunikationsprodukten är en serie filmer om skogens röst, himlens röst, bergets röst osv.

Native Squared

Internationell organisation

Fokus: Finansiering och kunskap. Systemövergripande fokus på klimat, biologisk mångfald + social rättvisa.

Native samarbetar med ursprungsbefolkningar för att hjälpa privatpersoner och företag att skydda och återskapa ytor av 3 kvadratmeter av jordens mest värdefulla ekosystem med stor biologisk mångfald som hotas av mänsklig aktivitet.

Genom att skydda konkreta, fysiska områden i stället för att dela upp ett projekt i ton koldioxid skapas större engagemang och förståelse för alla de värden som finns där. Man reducerar dessutom inte frågan enbart till klimat/koldioxid utan inkluderar även biologisk mångfald och livsförutsättningarna för ursprungsbefolkningen.

Native-kartan gör det möjligt att direkt se varje enskilt torg som du har skyddat eller återskapat, och köparna får liveuppdateringar när inhemska väktare vidtar åtgärder för att skydda naturen. Genom att skydda specifika områden skapas en starkare relation till dess värden och även engagemang att förstå, bevara, skydda och värna.

Naturkunnig

Samarbetsprojekt med bland annat SLU och flera länsstyrelser, finansierat av Naturvårdsverket
Fokus: Bildning och kunskap.

Naturkunnig är en digital plattform för den som vill testa sina kunskaper – och lära sig mer – om Sveriges natur på ett kravlöst och roligt sätt. Det finns olika kunskapsnivåer och även digitala och fysiska fältkurser. Man kan även utbilda sig till naturobservatör.

Vildriket

Omvärldsbevakning biologisk mångfald

Vildriket omvärldsbevakar ämnet biologisk mångfald åt dig så att du kan hålla dig uppdaterad på vad som händer både i Sverige och i världen. Allt du behöver veta om ramverken, forskningen, lagstiftning och hur näringslivet engagerar sig i frågan, direkt i din inkorg.

E-post adress *

Thank you for subscribing!

Prenumerera

Vildriket (djurpark i Järvsö)

Fokus: Besökspark, utställningar, nätverk.

Förutom sedvanligt bevarandearbete driver parken ett företagsnätverk för företag som verkar inom biologisk mångfald samt har tagit fram en [bok](#) för företag för hur man kan arbeta med frågan. Man har även en omvärldsbevakning (se ovan) inom ämnet.

Övriga exempel

Andra exempel (i Sverige)

- Sveriges 32 naturum – fungerar som en port till naturen med fokus på utställningar, aktiviteter och naturvägledning.
- Svenska fenologinätverket – samlar in observationer av allt från vårtecken till hösttecken på ett organiserat sätt. Frivilliga och professionella observatörer samverkar med forskare och myndigheter och bidrar till uppföljningen av de svenska miljömålen.
- En samlad politik för naturen (WWF & Naturskyddsföreningen) – en uppmaning till riksdag och regering att anta ett naturpolitiskt ramverk som bygger på samma principer som det klimatpolitiska ramverket men för livskraftiga ekosystem.
- En rullande utställning om biologisk mångfald på Skansen – åk rulltrappa och upplev Sveriges natur, från havet till himlen.
- Naturskyddsföreningens Natursnokar – verksamhet som finns över hela Sverige i syfte att få barn och vuxna att trivas i naturen.
- Inaturalist – ett sätt att möjliggöra för alla att bidra till forskning om naturen. Genom att observera och dela observationer bidrar man till forskningen. Man kan även arrangera bioblitz och lära sig mer tillsammans med andra observatörer såväl som kontakt med forskare.
- Naturens kalender – Genom att samla in data om allt från första vårtecken till sista hösttecken, erbjuder naturens kalender en landsomfattande databas som underlättar allt från forskning, miljömålsarbete och information. Vem som helst kan bidra.
- "Operation Rädda Bina" – Naturskyddsföreningens kampanj sedan 2018 för att gynna vilda bin, andra pollinatörer och skapa engagemang för biologisk mångfald.
- Bee Hotel Campaign" – WWF Sverige: WWF Sverige uppmuntrade privatpersoner och företag att bygga och placera ut bihotell för att stödja pollinatörer. Kampanjen innehöll även pedagogiskt material om pollinatörers roll för ekosystemen.
- Världens längsta blomsteräng – Naturskyddsföreningens kampanj sedan 2020 för att skapa blommande välgångar.
- Artportalen – portal för rapportering av artdata, som genereras av professionella och ideella rapportörer.
- Naturens kalender – Genom att samla in data om allt från första vårtecken till sista hösttecken, erbjuder naturens kalender en landsomfattande databas som underlättar allt från forskning, miljömålsarbete och information. Vem som helst kan bidra.

Andra exempel (internationellt)

- "Nature's Calendar" – Precis som i Sverige finns även Naturens kalender i Storbritannien.
- "The Pollinator Pathway" – USA: Ett nätverk av blommande växter skapades för att ge pollinatörer en "motorväg" genom städer. Projektet involverade samhällen i att plantera pollinatorvänliga växter och skapa gröna korridorer.
- "Bioblitz Events" – Globalt: Tidsbegränsade evenemang där forskare och allmänhet samlas för att inventera alla arter i ett specifikt område. Resultaten används för att belysa lokala ekosystems rikedom.
- "Reconnecting People to Nature" – WWF Indien: WWF Indien organiserade workshops och interaktiva naturvandringar för att lära stadsbor om vikten av biologisk mångfald i deras närhet. Fokus låg på att skapa en känslomässig koppling till naturen.

- "Sounds of the Forest" – Globalt: Ett projekt där deltagare spelade in ljud från skogar runt om i världen. Inspelningarna användes för att skapa en interaktiv ljudkarta som belyser skogars unika ekosystem.

Sammanfattande analys

Vad kommuniceras det mest av?

De allra flesta initiativen fokuserar på bevarande och återställande. Förmodligen för att det är konkret och visuellt och områdesspecifikt. En del initiativ har fokus på beteendeförändringar genom att uppmuntra till andra konsumtionsbeteenden (minskad köttkonsumtion, stötta hållbara produkter osv). Dessa är relativt vanliga då de kan kopplas direkt till vardagskonsumtion.

Även utbildning och information är vanligt förekommande. Det handlar om att berätta om den biologiska mångfaldens betydelse för människan. Detta sker främst inom format som skolutbildningsmaterial, sociala medier och dokumentärer.

Det förekommer även en hel del insatser riktade mot politiker i syfte att påverka beslut och lagstiftning. Dessa insatser är mindre synliga för allmänheten.

Vad kommuniceras det mindre av?

Det är väldigt ovanligt att man kommunicerar kopplingen mellan olika perspektiv och frågor. Det behövs fler systemövergripande fokus som belyser hur biologisk mångfald påverkar och påverkas av klimatförändringar, resursutvinning, konsumtion, livsmedelssäkerhet, ekonomi osv.

Det är även relativt ovanligt att lyfta människors relation till naturen. Denna separation från naturen, och andra, är en del av vårt individualistiska paradig. Ett återskapa en relation till naturen är mycket centralt för att uppleva ett ansvar för den.

Ytterligare en viktig aspekt för att hejda förlusten av arter och livsmiljöer är vår överkonsumtion. Att lära mer om vad som driver vår konsumtion är nödvändigt. Det vill säga frågor som handlar om identitet, reklam och marknadsföringens roll i göra oss konstant längtande efter mer, tillväxtparadigmet och vilka förändringar som krävs är känsliga frågor att lyfta men samtidigt centrala.

Sist men inte minst behövs det fler insatser i urbana miljöer. Att möta människor som inte redan är invigda, och möta dem där de är. Även talespersoner som attraherar nya målgrupper på ett språk och med berättelser som når dem, är viktiga faktorer.

Hur kommunicerar man mestadels?

Det är generellt ett relativt akademiskt språk som används inom alla dessa insatser. Ofta väldigt texttungt och på ett sätt som kräver att man redan är intresserad och ganska insatt i ämnet.

Avsaknaden av kommunikation och insatser som rör sig till grupper som kanske inte ännu är insatta lyser nästan med sin frånvaro. Några insatser (T.ex. Planet Earth Games, Naturkunnig, Nature Is Speaking) står ut från mängden. Även användandet av format och tilltal som är mer känslobaserade är relativt ovanligt och något som skulle behöva öka. Ett positivt exempel är "Nature is speaking".